

Разумков
центр

Провідний експерт економічних і соціальних програм
Катерина МАРКЕВИЧ

Екологічна політика ЄС та процес її імплементації Україною у рамках Угоди про асоціацію

Зобов'язання України: адаптація законодавства до **26 директив та 3 регламентів ЄС** у секторах, пов'язаних з інтеграцією екологічної політики в інші галузеві політики, управління довкіллям, відходами та ресурсами, якістю води, питаннями промислового забруднення, змін клімату та ін.

Пульс Угоди: за 9 місяців 2020р. виконання Угоди склало 25%
(у 2019р. – 28%, у 2018р. – 50%, у 2017р. – 72%, у 2016р. – 53%).
Загальний прогрес виконання з 1 листопада 2014р. становить 50%.

Екологізація законодавства в рамках УА

- ❖ [ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017р.](#), яким враховуються вимоги Директиви 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на довкілля;
- ❖ [ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018р.](#), яким імплементуються вимоги Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу на стан довкілля окремих проектів та програм;
- ❖ [ЗУ «Про Основні засади \(стратегію\) державної екологічної політики України на період до 2030 року»](#) від 28 лютого 2019р., яким визначаються основні стратегічні цілі екологічної політики держави з урахуванням вимог УА, етапи її реалізації та очікувані результати;
- ❖ [ЗУ «Про моніторинг, звітність та верифікацію парникових газів»](#) від 19 грудня 2019р., розроблений з метою імплементції окремих положень Директиви 2003/87/ЄС про встановлення схеми торгівлі викидами ПГ;
- ❖ [ЗУ «Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами»](#) з урахуванням положень Регламенту (ЄС) № 842/2006 (скасований Регламентом (ЄС) № 517/2014) та Регламенту (ЄС) № 2037/2000 (скасований Регламентом ЄС № 1005/2009);
- ❖ [ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом»](#), яким запроваджуються правові засади інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом відповідно до Водної рамкової Директиви 2000/60/ЄС;
- ❖ [Постанову КМУ «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод» № 758 від 19 вересня 2018р.](#) з метою імплементції окремих положень Водної Рамкової Директиви 2000/60/ЄС (з 1 січня 2019р. діють стандарти ЄС щодо моніторингу води) та інші.

Традиційна лінійна економіка vs циркулярна економіка

- ❖ 8 листопада 2017р. прийнято Національну стратегію поводження з відходами в Україні до 2030р.
- ❖ 20 лютого 2019р. КМУ затверджено Національний план поводження з відходами
- ❖ 21 січня 2020р. презентовано проект Концепції «зеленого» енергетичного переходу України до 2050р., де перехід до циркулярної економіки та зменшення відходів, їх раціональне використання – один з головних індикаторів.
- ❖ 21 липня 2020р. у першому читанні прийнято Проект закону «Про управління відходами». Його подальше ухвалення є зобов'язанням України впровадити положення Директиви 2008/98/ЄС ЄП та ЄР від 19 листопада 2008р. «Про відходи та скасування деяких директив» у національне законодавство.

Європейський зелений курс та Україна

- ❖ Розроблено Концепцію "зеленого" енергетичного переходу України до 2050р. ("*Ukraine Green Deal*")
- ❖ Постановою КМУ від 24 січня 2020р. утворено Міжвідомчу робочу групу з питань координації подолання наслідків зміни клімату в рамках ініціативи ЄК «Європейський зелений курс»

Україна – пріоритетний партнер у реалізації Європейської водневої стратегії (*EU Hydrogen Strategy*)

- ❖ У серпні 2020р. український оператор ГТС доєднався до Європейського альянсу чистого водню (*European Clean Hydrogen Alliance*)
- ❖ ЄС підтвердив готовність фінансово сприяти у створенні внутрішнього ринку водню в Україні. До 2030р. Україна може забезпечувати до 10 ГВт потужностей водню (з 40 ГВт потужностей визначених Стратегією) методом електролізу.

Механізм прикордонного вуглецевого регулювання (*Carbon border adjustment mechanism*)

- ❖ Застосовуватиметься до імпорту певних енерго- та вуглецеємних товарів, що надходитимуть з-за меж ЄС, з метою уникнення «екологічного демпінгу»*
- ❖ Стимулюватиме виробництво знижувати викиди CO₂
- ❖ Для України – **перешкода** на шляху до подальшого нарощення обсягів експорту та його диверсифікації на європейському напрямку. **Додаткові витрати** українських компаній при експорті в ЄС можуть становити €600 млн/рік.

Вирішення => прийняття та імплементація європейських кліматичних стандартів + проведення промислової модернізації

* Країни послідовно знижують екологічні стандарти з метою отримання порівняльної переваги над конкурентами в торгівлі або залученні іноземного капіталу.

- ❖ Схвалено **Концепцію реалізації державної політики у сфері промислового забруднення** (Розпорядження КМУ №402 від 22 травня 2019р.) => Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди (інтегрований підхід до запобігання забрудненню та його контролю).
- ❖ Схвалено **законопроект «Про запобігання, зменшення та контроль промислового забруднення»** 3 вересня 2020р. Головна ідея – впровадження інтегрованого дозволу для великих підприємств, які є найбільшими забруднювачами довкілля.
- ❖ Запровадження схеми торгівлі викидами ПГ затягується, що збільшує ризики застосування до продукції механізму прикордонного вуглецевого регулювання (Директива №2003/87/ЄС). Через неприйняття підзаконних нормативно-правових актів, передбачених ЗУ «Про моніторинг, звітність та верифікацію викидів парникових газів», Закон не зможе запрацювати з січня 2021р.

Україна – одна з найбільш вуглецеємних економік

Вуглецеємність ВВП (CO₂/ВВП (за ПКС))

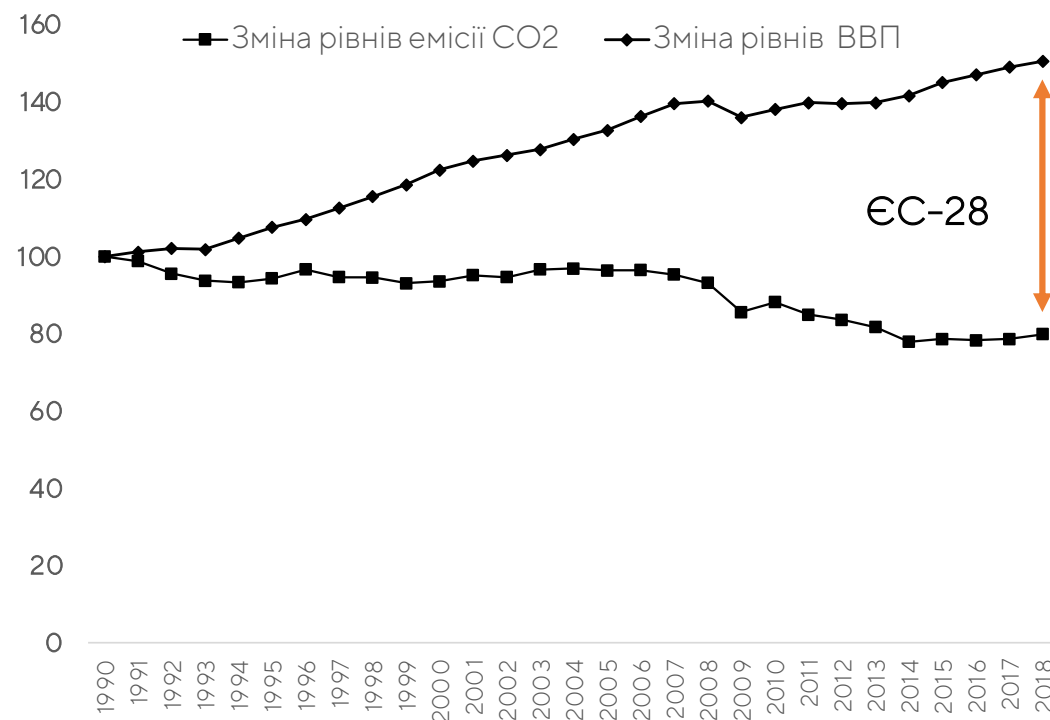
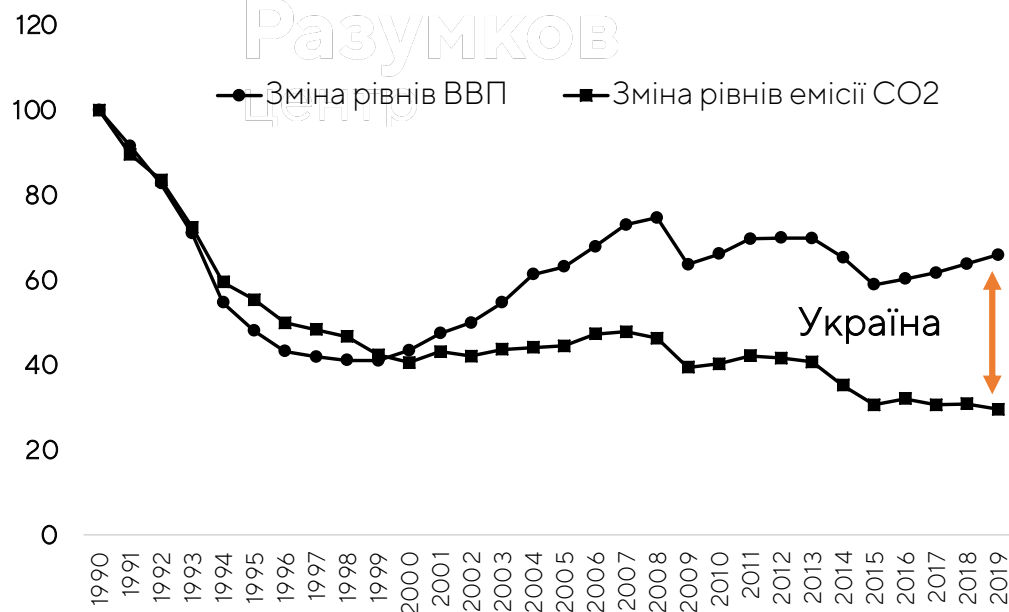
Регіон/Країна	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ЕС	0,22	0,22	0,21	0,21	0,20	0,20	0,19	0,18	0,18	0,17	0,17
Франція	0,13	0,13	0,13	0,13	0,12	0,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11
Мальта	0,32	0,31	0,30	0,30	0,29	0,30	0,25	0,23	0,15	0,11	0,12
Австрія	0,18	0,17	0,16	0,18	0,17	0,16	0,16	0,15	0,15	0,15	0,15
Німеччина	0,22	0,22	0,22	0,22	0,21	0,21	0,21	0,20	0,20	0,19	0,19
Угорщина	0,38	0,37	0,36	0,36	0,35	0,33	0,30	0,29	0,30	0,30	0,30
Чехія	0,59	0,55	0,54	0,54	0,52	0,50	0,49	0,46	0,44	0,44	0,42
Польща	0,71	0,67	0,64	0,63	0,64	0,60	0,58	0,56	0,52	0,51	0,51
Україна	2,04	1,92	1,91	1,96	1,95	1,91	1,85	1,74	1,55	1,59	1,35

Причина – енергоємне виробництво з низькою доданою вартістю; недостатність впроваджених «чистих» технологій та заходів з енергозбереження; незначні, порівняно з країнами ЄС, введені потужності, що працюють на ВДЕ.

Ослаблення взаємозв'язку економічного зростання від CO₂ (концепція «*eco-economic decoupling*»)

Разумков
центр

Разумков
центр

Підписано угоду про фінансування заходу «Кліматичний пакет для стабільної економіки: (*CASE*) в Україні», якою передбачається розробка та реалізація політики та заходів, результатом яких є перехід до кліматично нейтрального, чистого, ресурсоефективного та безпечного енергопостачання та споживання; підтримка пом'якшення змін клімату за рахунок скорочення викидів ПГ та речовин, що руйнують озоновий шар; стимулювання переходу до циркулярної економіки. **Загальний внесок ЄС за угодою становить €10 млн.**

Бюджетні неоднозначності

❖ У проекті Держбюджету-2021 заходи з охорони довкілля не мають достатнього фінансування, проте загальна підтримка вугільного сектору зросла до 4,5 млрд. грн.

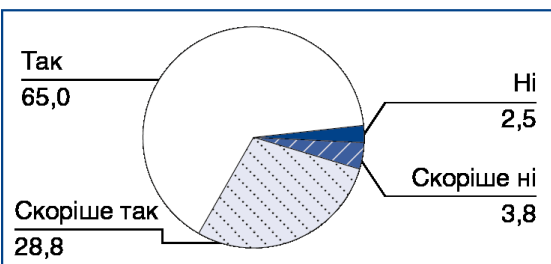

- ❖ Неефективність використання надходжень за **екологічним податком**. З 1 січня 2019р. ставки екологічного податку за викиди CO₂ збільшилися у 24,4 разу – з 0,41 грн./т до 10 грн./т. Сума витрачених коштів у 2019р. на “здійснення природоохоронних заходів” становила 481 млн. грн. – лише 12,4% усіх надходжень за податком.
- ❖ На розгляді профільних комітетів знаходяться законопроекти №№ 3543-1, 3631, 3632, якими передбачаються **зміни з реформування механізму збору та використання екологічного податку**. Зокрема: (1) спрямування надходжень від податку до спеціального фонду Держбюджету, що спрямовуватимуться виключно на природоохоронні заходи; (2) компенсація витрат підприємств на заходи з екомодернізації та захисту довкілля до 70%, що сприятиме покращенню ситуації на місцях; (3) поступове збільшення ставок екоподатку, окрім податку на CO₂ та розміщення відходів, на 20% поступово протягом кількох років починаючи з 2021р. та ін.

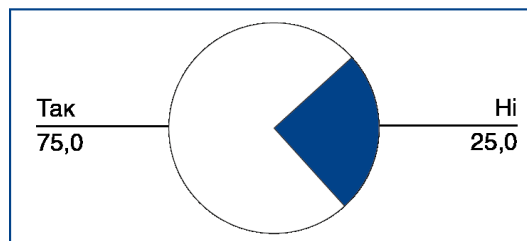
Рівень пріоритетності питань екології у суспільній свідомості*

Чи є для Вас питання проведення промислової та енергетичної модернізації, захисту навколишнього середовища та вирішення проблеми зміни клімату важливими?
% опитаних експертів

Чи здійснюється на Вашому підприємстві “зелене” інвестування?
% опитаних експертів

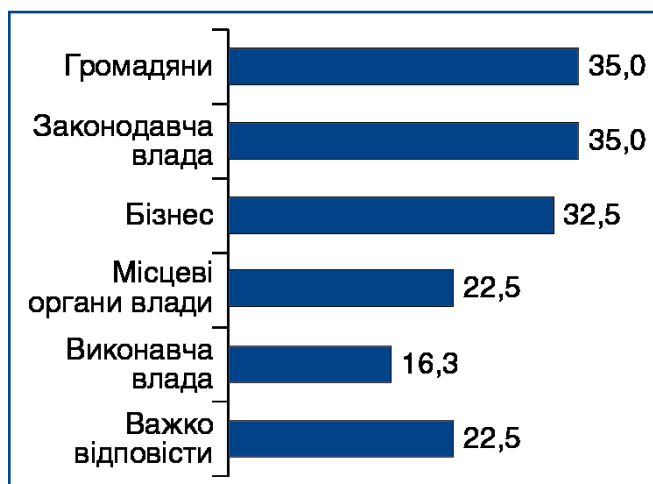
* Експертне опитування у рамках проекту “Зелені” інвестиції у сталому розвитку: міжнародний аспект та українські реалії” було проведено соціологічною службою Центру Разумкова з 12 вересня по 9 жовтня 2019р. Опитування проводилося у 22 областях України та м. Київ. Отримано та, відповідно, проаналізовано відповіді 80 респондентів.

Якщо так, то в які заходи здійснюється “зелене” інвестування?
% опитаних експертів

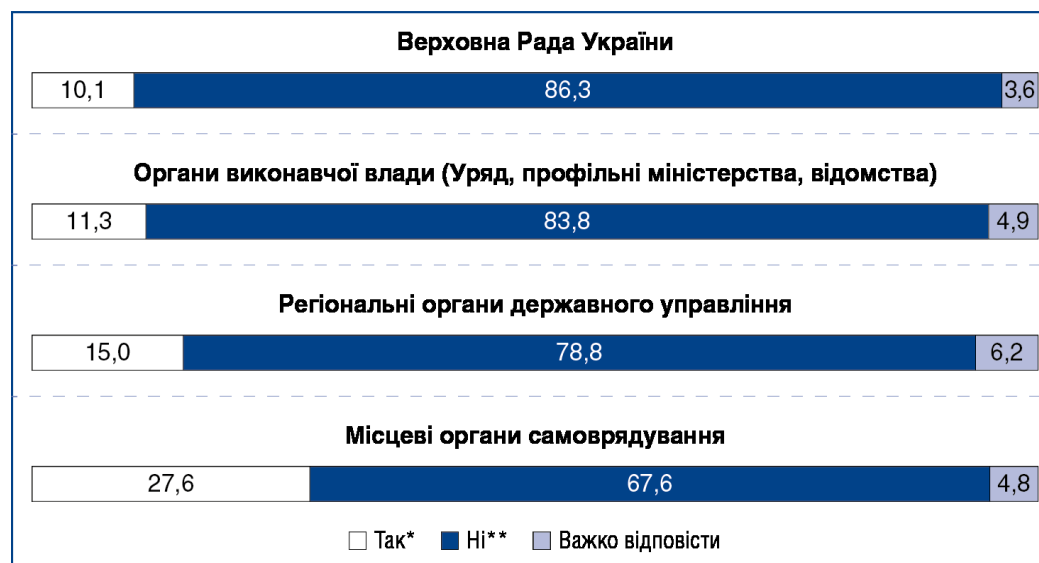
Рівень пріоритетності питань екології у суспільній свідомості

Хто сьогодні здійснює найбільший вплив на вирішення екологічних проблем у країні?
% опитаних експертів

*Експертам пропонувалося відзначити кілька прийнятних варіантів відповіді.

Чи достатньо влада робить для вирішення екологічних проблем та охорони довкілля?
% опитаних експертів

* Сума варіантів відповіді "так" і "скоріше так".

** Сума варіантів відповіді "ні" і "скоріше ні".

Разумков
центр

Дякую за увагу!